

Ministerie LVVN

Putten, 29 september 2025

Kenmerk: B4539

Betreft: **Zienswijze Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet**
Ingediend via www.internetconsultatie.nl/grondgebondenheid/reageren

Geachte heer, mevrouw,

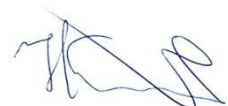
De Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) is een vereniging die als doel heeft het behartigen van belangen van melkveehouders. NMV is een vakbond voor en door melkveehouders.

Met dit schrijven reageert de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) op het wetsvoorstel 'Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet' dat 1/9/2025-29/9/2025 ter consultatie is aangeboden via Overheid.nl.

We hopen dat onze inbreng op waarde wordt geschat en meegewogen bij de behandeling van het wetsvoorstel. Uiteraard is de NMV bereid om vragen te beantwoorden en zaken te verduidelijken.

Met vriendelijke groet,

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Ir. H. Endendijk (voorzitter)

Inhoudsopgave

A:	Wetsvoorstel is ondoelmatig	3
	Onderbouwing wetsvoorstel deugt niet-welk probleem wordt opgelost?	
B:	Uitgangspunten onjuist	4-6
	Grondgebondenheid onjuist uitgangspunt voor schone bodem en schoon water	
	Opdelen Nederland in regio's contraproductief voor sluiten van kringlopen	
	Suggestief beeld stikstofkringloop	
	Suggestieve teksten over mestoverschot en waterkwaliteit	
	Koppeling melkproductie toonbeeld onzinnig Haags micromanagement	
	Wetsvoorstel houdt onvoldoende rekening met RENURE	
C:	Maatschappelijke Landbouwgebieden (MLN)	7-9
	Kostbare hobby op rekening belastingbetaler met forse krimp zuivelsector	
	Vergoeding voor natuur -en landschapsbeheer geen stabiele basis voor melkveebedrijf	
	Onduidelijke vergoeding voor natuur -en landschapsbeheer	
	Voorgestelde normering in veebezetting (GVE/ha) lijkt (juridisch) onhoudbaar	
	Verlies beschikkingsmacht bij natuurbeheer	
	Nadeelcompensatie niet volledig	
	Negatief voor handelspositie en voedselzekerheid	
D:	Advies NMV	10

A: Wetsvoorstel is ondoelmatig

Onderbouwing wetsvoorstel deugt niet-welk probleem wordt opgelost?

Het doel van het wetsvoorstel is om te komen tot een landbouwsysteem dat in balans is met de milieugebruiksruimte, zo valt te lezen in het memorie van toelichting. De memorie van toelichting ademt uit dat het kommer en kwel is met het milieu. Alsof bodem en water zwaar vervuild zijn in heel Nederland. Alsof alle natuur ongezond is en de gehele leefomgeving niet fijn is. En dat door toedoen van de (melk)veehouderij. Dat beeld is onjuist!

Wederom wordt de afstand tussen 'Haagse beelden' en de werkelijke situatie op het platteland duidelijk. Zonder deugdelijke onderbouwing wordt hoog over een breed scala van problemen geschetst en toegedicht aan de landbouw. Men blijft voortbouwen op bestaande framing. Met dit wetsvoorstel gaat den Haag door met ontwikkeling van slechte wetgeving, ondeugdelijke modellen, onzinnige omgevingswaarden en gecreëerde (papieren) crisissen. Terwijl het juist goed gaat met de leefomgeving, veehouders dragen bij aan schone bodems en schoon water. Beleid is dikwijls contraproductief, het tegenovergestelde wordt bereikt van hetgeen formeel wordt beoogd. Dat risico geldt ook voor dit wetsvoorstel dat slecht is onderbouwd en voortbordurt op onjuiste beeldvorming. De afstand tussen bestuur en bevolking wordt alsmaar groter. De polarisatie blijft toenemen.

- ➔ De NMV is voorstander van een schone leefomgeving (lucht, bodem, water) en pleit voor zinvol beleid dat is gefundeerd op een feitelijke probleemanalyse, een deugdelijke diagnose en zinvolle oplossingen voor echte problemen. Met beleid dat effectief en proportioneel is. In het wetsvoorstel grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet ontbreekt dit fundament, de onderbouwing deugt niet. Welk probleem wordt opgelost? De doelmatigheid staat daardoor op voorhand al ter discussie.
- ➔ De NMV ziet graag dat na een goede probleemanalyse een degelijke diagnose wordt uitgevoerd. Waarin alle oorzaken (bronnen) van vastgestelde problemen worden meegenomen. Met 'probleem' gedefinieerd als: overschrijding van geldende en geaccepteerde normen voor schone bodem en schoon water. Het kan niet zo zijn dat het oplossen van een normoverschrijding op het bord van de Nederlandse veehouderij wordt gelegd, terwijl de oorzaak bij een andere bron ligt, in binnen -of buitenland.
- ➔ De NMV waarschuwt voor contraproductiviteit. Het wetsvoorstel introduceert een reëel risico dat grasland van veehouders wordt omgezet in areaal voor akkerbouw en intensieve teelten. Contraproductief, omdat dit juist nadelig is voor de kwaliteit van bodem en water.

B: Uitgangspunten onjuist

Grondgebondenheid onjuist uitgangspunt voor schone bodem en schoon water

Met dit wetsvoorstel willen de indieners regelen dat melkveebedrijven zoveel grond moeten hebben voor hun vee, dat mest vooral op eigen of nabijgelegen land wordt gebruikt. Met normen voor de verhouding tussen dieren en grond, die stapsgewijs worden ingevoerd. Nederland wordt ingedeeld in mestregio's om transportafstanden te beperken. Gesuggereerd wordt dat veehouders die gras aankopen, veehouders die minder grond hebben voor weiden van vee of veehouders die mest (over langere afstand) afvoeren automatisch zorgen voor meer vervuiling van bodem of water.

- Waarop is dat gebaseerd?
- Wat is er op tegen als een melkveehouder gras aankoopt? Hoe zou aankoop van gras resulteren in een minder schone bodem of minder schoon water?
- Wat is er op tegen als een melkveehouder minder ruimte heeft voor weiden van vee? Waarom zou dit resulteren in een minder schone bodem of minder schoon water?
- Waarom zou aanwending van mest op korte afstand resulteren in een schonere bodem of schoner water? De huidige regels voor mestafvoer functioneren, mest wordt bemonsterd en geborgd afgezet.
- Hoe is vervuiling gedefinieerd?
- Wat voegt grondgebondenheid toe ten opzichte van de bemestingsnormen, Goede Landbouw Praktijk en sturing op de nitraatnorm?

- ➔ De NMV is tegenstander van de voorgestelde grondgebondenheid en pleit voor zinvol beleid dat is gebaseerd op Goede Landbouw Praktijk met maximale benutting van dierlijke mest. Gezonde productieve bodems en de nitraatnorm vormen daarbij het uitgangspunt. Op die wijze draagt de veehouderij bij aan een nog schonere bodem en nog schoner water.
 - ➔ De NMV is tegenstander van afstandsnormen voor aankoop van ruwvoer of afzet van mest. Het voegt niets toe aan de kwaliteit van bodem of water, verzwakt de (onderhandelings)positie van de melkveehouder bij het sluiten van contracten met grondbezitters, verhoogt de kosten en geeft meer administratieve lasten. Het wetsvoorstel zorgt voor een perverse prijsprikkel, waarbij een marktprijs voor mest en ruwvoer wordt ingeruild voor een prijs om 'grond' te contracteren.

Opdelen Nederland in regio's contraproductief voor sluiten van kringlopen

Het wetsvoorstel beoogt om Nederland ruimtelijk op te delen in regio's (MLN, ALH, mestregio's). Dat roept vragen op:

- Welk voordeel levert dat op?
- Waarom is dat nodig?
- Hoe zit het met productie en plaatsingsruimte in ieder van de regio's?

Het idee lijkt er op gebaseerd om binnen regio's de kringlopen te sluiten. Deze 'postzegel politiek' zorgt voor onnodige uitdagingen en belemmeringen die resulteren in een ineffectief en inefficiënt systeem. Terwijl effectiviteit en efficiëntie het uitgangspunt horen te zijn voor het (economisch) haalbaar sluiten van kringlopen. Dat doe je het beste met schaalgrootte, op (inter)nationaal niveau.

➔ De NMV is geen voorstander van de voorgestelde indeling in mestregio's. Nederland is in feite een groot gemengd bedrijf en hoort als zodanig bekeken te worden, bij het sluiten van kringlopen.

Suggestief beeld stikstofkringloop

In de memorie van toelichting wordt op pagina 30 een beeld geschetst alsof 2/3 deel van de stikstof in dierlijke mest verloren gaat in de bodem. Dat wekt de suggestie dat het merendeel van de dierlijke mest de bodem en water vervuilen. Dat is onjuist en ook niet direct relevant. Het is relevant dat de norm voor nitraat in water niet wordt overschreden, conform de bestaande richtlijnen. Nitraat is immers de indicator voor het overschot aan stikstof in de complexe kringloop met diverse organische (bodem)processen en omzettingen, waaronder (de)nitrificatie.

Suggestieve teksten over mestoverschot en waterkwaliteit

De indieners van het wetsvoorstel stellen dat er een mestoverschot is met meer mestproductie dan past in de milieugebruiksruimte. Hoe zit dat?

- Hoe definiëren de indieners de milieugebruiksruimte?
- Bij een bemestingsnorm van 250kg N/ha uit dierlijke mest is er een rekenkundig mesttekort, ondanks de krimp van het areaal grasland en voedergewassen in NL.
- Door de mestplaatsingsruimte voor dierlijke mest (rekenkundig) alsmat kleiner te maken, neemt op papier het overschot toe. Dat zegt niets over Goede Landbouw Praktijk met een gezonde schone bodem en schoon water.
- De indieners stellen dat de (grond)waterkwaliteit nauwelijks meer verbetert. Kan dit worden gespecificeerd? Waar is er een probleem? Waaruit bestaat dat probleem? Wat is de oorzaak of wat zijn de oorzaken (bronnen)? Een duidelijke analyse en diagnose zijn van belang als fundament voor goed en zinvol beleid.

Koppeling melkproductie toonbeeld onzinnig Haags micromanagement

Het wetsvoorstel koppelt de GVE norm aan de melkproductie per koe. Dieren met een hogere melkproductie tellen zwaarder mee in de berekening van de GVE. De indieners van het wetsvoorstel veronderstellen hiermee rekening te houden met dierenwelzijn. Alsof een hoogproductieve koe minder gezond is en minder welzijn ervaart ten opzichte van een laagproductieve koe. De koppeling is toonbeeld van onzinnig Haags micromanagement. En een voorbeeld van beleid dat resulteert in het inefficiënt produceren van voedsel, waardoor uiteindelijk per kg voedsel de footprint (milieubelasting) zal toenemen.

- ➔ De NMV is tegen micromanagement en koppeling van GVE en melkproductie. De wetgever gaat daarmee op de stoel van de vakman (melkveehouder) zitten met ondoelmatig beleid dat is gebaseerd op verkeerde uitgangspunten.

Wetsvoorstel houdt onvoldoende rekening met RENURE

Nu er (inter)nationaal draagvlak is voor RENURE, komt er ruimte om bewerkte dierlijke mest te gaan benutten als vervanger van kunstmest. Dit heeft positieve invloed op de mestmarkt en de plaatsingsruimte. Dit wetsvoorstel houdt daar onvoldoende rekening mee. Het wetsvoorstel beperkt zich tot een evaluatie in 2030. Bij dit ingrijpend wetsvoorstel hoort RENURE aan de voorkant beter betrokken te worden. *Immers, invoering van Renure kan het mestprobleem grotendeels oplossen, waarmee een belangrijk argument voor de invoering van grondgebondenheid komt te vervallen.*

C: Maatschappelijke Landbouwgebieden (MLN)

Kostbare hobby op rekening belastingbetaler met forse krimp zuivelsector

In het wetsvoorstel wordt onderscheid gemaakt tussen gebieden waar voedselproductie centraal staat (Agrarische Hoofdstructuur=AHS) en gebieden waar boeren juist maatschappelijke diensten leveren, zoals natuurbeheer (Maatschappelijke Landbouwgebieden=MLN). Boeren in die laatste gebieden worden betaald voor de prestaties die ze leveren. Er wordt zonder deugdelijke onderbouwing verondersteld dat daardoor meer balans tussen landbouw, milieu en samenleving zou ontstaan.

Op basis van de beschikbare informatie (b)lijkt bijna 50% van de grond van melkveehouderijen in het wetsvoorstel onderdeel te worden van de MLN. Dat betekent dat deze bedrijven hun veestapel fors zouden moeten laten krimpen om te voldoen aan de lagere GVE/ha -norm (verplicht vanaf 2034). Dat gaat al snel over een krimp van honderdduizenden melkkoeien. Hiermee worden voedselproductie en economie ingeperkt. Waarvoor?

Ter compensatie gaat de belastingbetaler jaarlijks honderden miljoenen betalen, middels een vergoeding voor maatschappelijke diensten ad €1.000- €2.500 per hectare, als vergoeding voor natuur -en landschapsbeheer. Onverantwoord. Het draagvlak in de samenleving zal hiervoor (gaan) ontbreken.

Vergoeding voor natuur -en landschapsbeheer geen stabiele basis voor melkveebedrijf

Het wetsvoorstel ziet feitelijk toe op regulering van eigendom. Mits proportioneel, sluit regulering van eigendom schadevergoeding uit. Hoe houdbaar is dan de voorgestelde compensatie van €1.000- €2.500 per ha in de MLN, zelfs als dat wordt getypeerd als vergoeding voor een maatschappelijke dienst (beheer van natuur en landschap)? Het risico van 'ongeoorloofde inkomenssteun' ligt op de loer.

- ➔ De NMV zet zich in voor een bedrijfseconomisch volhoudbare duurzame melkveehouderij, die binnen geldende normen van een schone leefomgeving, bijdraagt aan onze economie via voedselproductie. En daar een volwaardig inkomen uit genereert. Dit wetsvoorstel tast dit aan en maakt een substantieel deel van de veehouderij afhankelijk van inkomenssteun-in de vorm van een gesubsidieerde vergoeding voor maatschappelijke diensten.
- ➔ De NMV ziet in de voorgestelde vergoeding voor maatschappelijke diensten (natuur -en landschapsbeheer) geen solide basis voor een onderneming. De vergoeding kan op elk moment ter discussie komen te staan, in verband met ongeoorloofde staatsteun of gebrek aan (toekomstig) draagvlak (politiek of belastingbetaler). Getuige ook de recente problematiek bij de uitbetaling van bestaande eco-regelingen.

Onduidelijke vergoeding voor natuur -en landschapsbeheer

In het wetsvoorstel staat *'.....waarbij hij/zij financieel wordt betaald á €1.000-€2.500/ha/jaar.'* Het is onduidelijk welke inspanningen en kosten daar tegenover staan. Ook is niet duidelijk of de vergoeding geldt voor 100% van het areaal. Inkomenseffecten worden maar summier behandeld. Is de vergoeding voldoende om de omzetsdaling als gevolg van de krimp in dieraantallen te compenseren? Voor een bedrijf met 110 melkkoeien, 50 ha grond en gemiddeld 9.000 liter per koe, bedraagt de omzetsderving per jaar bij een melkprijs van 40 ct: €120.000

(ofwel €2.520/ha, mits gerekend met 100% van het areaal en niet gecorrigeerd voor melkproductie). En dat ieder jaar, voor onbepaalde tijd?

Voorgestelde normering in veebezetting (GVE/ha) lijkt (juridisch) onhoudbaar

Het wetsvoorstel mengt zich in het ongestoord gebruik van eigendom van de grond, via de veebezettingnormen die worden verankerd in de omgevingswet. De rechtmatigheid daarvan zal ter discussie staan. Voor iedere individuele veehouder zal onomstotelijk moeten worden vastgesteld dat zijn/haar bedrijf de oorzaak is van vervuiling van bodem en/of water. Voor zover er überhaupt sprake is van overschrijding van geldende normen (met name de nitraatnorm). Indien dit niet kan worden aangetoond lijkt dit wetsvoorstel strijdig met het recht op het ongestoord genot van eigendom. Vele rechtszaken zullen volgen.

- ➔ De NMV is tegenstander om Nederland op te delen in MLN en AHS met normen voor veebezetting (GVE/ha), die niets anders beogen dan krimp van de veestapel. Terwijl het uitgangspunt moet zijn dat alle veehouders ondernemen binnen wet - en regelgeving , op basis van objectieve normen voor een schone leefomgeving, met ruimte voor doelsturing. Zodat de kennis en kunde van de ondernemer wordt benut-afgestemd op de lokale omgeving. Bovendien creëert het onderscheid in GVE /ha een ongelijk speelveld.
- ➔ De NMV voorziet een groot aantal rechtszaken doordat veehouders worden beperkt in het ongestoord genot van hun eigendom, zonder dat daar goede gronden voor zijn.

Verlies beschikkingsmacht ongewenst

Wanneer veehouders in de MLN hun gronden (deels) gaan beheren als natuur, ontstaat het risico op verlies van beschikkingsmacht. Dat is ongewenst.

- ➔ De NMV is van mening dat veehouders de beschikkingsmacht over hun gronden moeten behouden.

Nadeelcompensatie niet volledig

Het wetsvoorstel resulteert in een substantiële krimp van de melkveehouderij. Dit heeft consequenties voor de zuivelketen. Nergens reppen de indieners over nadeelcompensatie voor de zuivelketen. Dat is een omissie. Ook ontbreekt een paragraaf over compensatie voor de waardevermindering van de melkveebedrijven en de landbouwgrond (in de MLN).

- ➔ De NMV is van mening dat een paragraaf over nadeelcompensatie voor de zuivelketen toegevoegd moet worden aan het wetsvoorstel.
- ➔ De NMV is van mening dat een paragraaf over nadeelcompensatie inzake waardevermindering van melkveebedrijven en landbouwgrond toegevoegd moet worden aan het wetsvoorstel.

Negatief voor handelspositie en voedselzekerheid

In deze onrustige tijden met veel internationale spanningen benadrukt menig expert de waarde van de voedselproductie en voedselzekerheid. Ook in dit wetsvoorstel notabene wordt dit uitgebreid benadrukt. Desondanks veroorzaakt dit voorstel een substantiële krimp van de zuivelproductie. Dat is onverstandig en ongewenst.

➔ De NMV is van mening dat krimp van de zuivelproductie nadelig is voor de internationale positie van Nederland en voedselzekerheid in het bijzonder.

D: Advies NMV

De Nederlandse Melkveehouders Vakbond bepleit een duurzame en volhoudbare melkveehouderij, die voedsel produceert met zorg voor een schone leefomgeving. Op basis van onderstaande uitgangspunten:

- Duidelijke en zinvolle normen voor de definitie van een schone leefomgeving;
- Een goede probleemanalyse en diagnose om vast te stellen waar normen worden overschreden, inclusief bijdrage van de veehouderij aan de normoverschrijding;
- Bepalen van haalbare en zinvolle doelen in beleid gericht op de zorg voor een schone leefomgeving, waarbij de veehouder een volwaardig inkomen kan blijven genereren als voedselproducent;
- Meer ruimte voor benutten dierlijke mest;
- Doelsturing op basis van Goede Landbouw Praktijk en gezonde bodem, zonder micromanagement, met de Boer (als vakman) aan het roer, zonder onnodige administratieve lasten.

Het wetsvoorstel grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet raden we af, zoals uitvoerig onderbouwd in deze zienswijze. Het wetsvoorstel slaat de plank mis, is ondoelmatig, is duur en biedt geen houdbaar perspectief voor een fors deel van de Nederlandse melkveehouderij.